

PROGRAM PROFILAKTYKI SPECJALNEGO OŚRODKA

SZKOLNO - WYCHOWAWCZEGO

im. ks. Jana Twardowskiego

WE WŁODAWIE

„Wulgarny język nie musi być oznaką agresji.

Może wynikać ze strachu przed światem”

psychoterapeuta

dr medycyny Cezary Żechowski

Zmodyfikowany w miesiącu styczniu 2016r., pozytywnie zaopiniowany przez Radę Rodziców w dniu 12.02.2016 r., przyjęty uchwałą Rady Pedagogicznej w dniu 29.02.2016 r.

Podstawy prawne:

- Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991r.(Dz. U. z 2015 poz.2156, Dz. U z 2016 poz. 35, 64,195)
- Rozporządzenie MEN z dnia 21 maja 2001r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr.61, poz.624 oraz z 2003r. Nr 1146, poz. 1416, Dz. U. z 2004 nr 66 poz. 606, Dz. U. z 2005r. nr 10 poz. 75, Dz. U. z 2007r. poz. 222)
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2005 r. nr . 179, poz. 1485, Dz. U. z 2006r. nr 66 poz. 469, Dz. U. z 2006 r. nr 120 poz. 826, Dz. U. z 2007 r. nr 7 poz. 48, Dz. U. z 2009rr. Nr 63 poz. 520, Dz. U. z 2010 n143 poz.962, Dz. U. z 2010 nr213 poz. 1396, Dz. U. z 2011 nr 105 poz. 614, Dz. U. z 2011 nr 117 poz. 678, Dz. U. z 2015 poz. 875);
- Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 stycznia 1994r. (Dz.U.Nr.111, poz. 535 , Dz. U. z 1997r. nr 113 poz. 731, dz. U. z 2005 r. nr 141 poz. 1183, dz. U. z 2008r. poz. 1108. Dz. U. z 2011r. nr 180 poz. 18)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1982r. Nr.35, poz. 230, Dz. U. z 1984 r. nr 34 poz. 184, Dz. U. z 1990r. nr 73 poz. 431, Dz. U. z 1991r. nr 94 poz. 419, dz. U. nr 40 poz. 184, dz. U. z 1996r, nr 127 poz.593, dz. U. z 1997r. nr 113 poz. 732, dz. U. z 2001r. nr 60 poz. 610, Dz. U. z 2002r. nr 167 poz. 1372, Dz. U. z 2002r. nr 80 poz. 719, dz. U. z 2004r. nr 152 poz. 1579, Dz. U. z 2005r. nr 23 poz. 186, Dz. U. z 2009r. nr 144 poz. 1175, Dz. U. z 2013 r. poz. 1563)
- Rozporządzenie MEN z dnia 18 sierpnia 2015r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015r, poz. 1249)
- Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenia Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 2 listopada 1989r. ratyfikowana przez Polskę 30 września 1991r. (Dz. U. z 1991r. nr 120 poz. 526)
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. 9Dz. U. z 1997 r. nr 78 poz. 483)
- Rozporządzenie MEN z dnia 27 sierpnia 2012 w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenie ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012r. poz. 977)
- Ustawa oz dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996r. nr 10 poz. 55, Dz. U. z 1999r. nr 96 poz. 1107, dz. U. z 2003 r. nr 229 poz. 2274, Dz. U. z 2006r. nr 81 poz. 529)
- Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2013r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2013 r. poz. 523)

Program Profilaktyki został zmodyfikowany w miesiącu styczniu 2016 na podstawie wniosków z corocznych ewaluacji, obserwacji zachowań uczniów i wniosków Zespołu Wychowawczego, rozmów z rodzicami i wniosków Rady Rodziców, rozmów z przedstawicielami instytucji pracujących na rzecz rodziny, analizy dokumentacji uczniów oraz rozporządzenia MEN z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.

I. WSTĘP

Dzieci, które nie odnoszą sukcesów w szkole, pozbawione pochwał nauczycieli, rodziców, wyrabiają o sobie negatywne zdanie. Są często adresatem wyzwisk, niewybrednych epitetów. Głęboko przeżywają odrzucenie społeczne, lękają się, wstydzą, gniewają. Próbuje walczyć: buntują się, uciekają z lekcji, wagarują, co powoduje kary. Inne wycofują się, zamykają w apatii i bierności. Ale wszystkie uciekają od sytuacji z których wynika, że są gorsze od innych.

Dziecko powinna cechować wiara we własne siły, powinny traktować problemy jak niebezpieczeństwo, nie jako zagrożenie, ale wyzwanie, z którym potrafią sobie poradzić.

- Odbudować lub wypracować utracone przez ucznia zaufanie do dorosłych w domu i w szkole,

- wytworzyć atmosferę wzajemnej bliskości kontaktów z nauczycielem i kolegami,

- umożliwić osiąganie sukcesów w dowolnej dziedzinie życia szkoły,

- przywracać wiarę we własne możliwości, zapobiegać powstawaniu niepowodzeń szkolnych,

- zwiększać samoświadomość i dojrzałość społeczną uczniów

- *chronić uczniów przed zachowaniami ryzykownymi, czyli takimi, które zahamują lub zakłócają ich rozwój*

to podstawowe kierunki ku którym zmierzamy realizując nasz Program Profilaktyki. .

II. ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE PROGRAMU

Program opisuje wszelkie działania Ośrodka o charakterze profilaktycznym, w celu przeciwdziałania różnym zagrożeniom występującym w środowisku uczniów SOSW we Włodawie oraz przygotowanie wychowanków do przyszłej samodzielnej egzystencji w oparciu o obowiązujące podstawy społeczno-moralne.

Profilaktyka to chronienie człowieka w rozwoju przed zagrożeniami i reagowanie na pojawiające się zagrożenia. Jej celem jest ochrona dziecka, ucznia, wychowanka przed zakłóceniami rozwoju czyli przed podejmowaniem zachowań hamujących lub niszczących rozwój, określonych jako zachowania ryzykowne.

Wszystkie zadania mają na celu wyposażenie młodego człowieka w umiejętności budowania dobrych relacji i pozytywnych więzi opartych na skutecznej komunikacji. Nieodzownym elementem działań profilaktycznych jest poznanie sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych, wyrażania swoich potrzeb, emocji i opinii.

Działania profilaktyczne wspierają pracę nad harmonijnym rozwojem osobowości i zdrowym stylem życia.

III. DIAGNOZA ZAGROZEŃ

Główne zagrożenia, z którymi spotykają się uczniowie SOSW to:

- niskie umiejętności w zakresie radzenia sobie ze stresem, frustracją, sytuacją przeciążeniową,
- agresja i przemoc rówieśnicza,
- palenie papierosów,
- używanie wulgaryzmów
- próby spożywania alkoholu,
- zagrożenie używania narkotyków,
- zagrożenie używania dopalaczy,
- zagrożenie używania sterydów anabolicznych,
- nieumiejętność pełnienia ról społecznych,
- uzależnienie od komputera i Internetu (*zbyt długie przebywanie w świecie wirtualnym*),
- cyberprzemoc,
- inicjacje seksualne
- *zaburzenia zdrowia psychicznego.*

*Systemowe podejście do profilaktyki uwzględniające środowisko, w którym przebywa dziecko jest związane z **czynnikami ryzyka i czynnikami chroniącymi**.*

Czynnikami chroniącymi nazywamy *cechy, sytuacje oraz warunki zwiększające odporność na działanie czynników ryzyka.*

Czynniki ryzyka to *cechy, sytuacje oraz warunki powstawania zachowań ryzykownych.*

- *Związane z sytuacją rodzinną:*
 - *niewłaściwe postawy rodzicielskie,*
 - *niewłaściwa pozycja dziecka w rodzinie,*
 - *nieprawidłowa atmosfera życia rodzinnego,*
 - *konflikty rodzinne,*
 - *niski status materialny rodziny.*
- *Związane z sytuacją szkolną:*
 - *trudności w nauce,*
 - *niska motywacja do nauki,*
 - *negatywne nastawienie do szkoły, słaba więź ze szkołą.*
- *Związane z grupą rówieśniczą i środowiskiem:*
 - *ograniczone doświadczenia społeczne,*
 - *brak umiejętności społecznych (empatia, komunikacja, wgląd społeczny i inne).*
 - *przynależność do „problemowych” grup rówieśniczych,*
 - *aprobata dla zachowań ryzykownych rówieśników i dorosłych,*
 - *przeprowadzki, słaba więź z kościołem.*
- *Czynniki osobowościowe:*
 - *problemy emocjonalne,*
 - *nieadekwatny (zwykle zaniżony) obraz własnej osoby,*
 - *niskie poczucie własnej wartości,*
 - *niesprecyzowane cele życiowe,*
 - *brak umiejętności radzenia sobie z problemami okresu dorastania*
 - *niska odporność na stres.*

W przypadku uczniów SOSW ryzyko zagrożenia zachowaniami ryzykownymi wynika także z ich obniżonego poziomu intelektualnego. Uczniowie mają trudności z poznawcze z odróżnieniem cech istotnych od nieistotnych, przeciwstawieniem się presji grupy, upośledzone logiczne myślenie i antycypację sytuacji społecznych. Widoczna jest u nich bardzo silna potrzeba przynależności, akceptacji innych co może stwarzać zagrożenie przynależności do „problemowych grup” rówieśniczych.

Zadaniem profilaktyki jest chronienie dzieci i młodzieży przed zagrożeniami poprzez działania wychowawczo-profilaktyczne, a także reagowanie w sytuacjach rozpoznawania pierwszych prób podejmowania ryzykownych zachowań.

Założeniem Programu Profilaktyki jest wyposażenie uczniów w niezbędną wiedzę na temat zdrowego rozwoju, stworzenie warunków bezpiecznego funkcjonowania Ośrodka i monitorowanie skuteczności podjętych działań.

Program profilaktyki obejmuje profilaktykę pierwszorzędową skoordynowaną z działaniami wychowawczymi. Obiektem działań jest całe środowisko Ośrodka. Program jest wynikiem ewaluacji poprzedniego programu oraz opracowany na podstawie diagnozy obszarów problemowych Ośrodka. Dotyczy części aspektów programu wychowawczego, między innymi działań prozdrowotnych, współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym.

Przeprowadzone badania oraz liczne obserwacje wskazują, że wzrasta liczba dzieci i młodzieży podejmujących rozmaite zachowania ryzykowne. Niosą one ryzyko negatywnych konsekwencji zarówno dla zdrowia fizycznego i psychicznego jednostki, jak i dla jej otoczenia społecznego. Do najczęstszych zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi możemy zaliczyć: wczesną aktywność seksualną, palenie tytoniu, używanie substancji psychoaktywnych, spożywanie alkoholu, uzależnienie od Internetu, *zbyt długie przebywanie w świecie wirtualnym*, cyberprzemoc. Bardzo często przyczyną tych zaburzeń jest niewydolność wychowawcza i ekonomiczna rodzin, rozpad tradycyjnych więzi emocjonalnych, słaba odporność psychiczna dzieci, młodzieży i dorosłych. Wzrost liczby zachowań patologicznych wśród młodzieży i dzieci jest ściśle związany z patologizacją życia społecznego.

Obecnie coraz częściej obserwuje się zachowania określane jako agresywne. Dzieci i młodzi ludzie nie radzą sobie z trudnościami dzisiejszego świata, nie umieją kierować własnym rozwojem, potrzebne im są wzory zachowań, ideały, do których mogliby dążyć. Niepokoi narastająca agresja, wulgarny język, sposób bycia, lekceważenie starszych. Przyczyną mogą być frustracje spowodowane niezaspokajaniem potrzeb dziecka w rodzinie, odrzuceniem w grupie rówieśniczej, złe wzorce wychowawcze, niepowodzenia szkolne, gry komputerowe i filmy pełne przemocy.

Obecnie narkomania stała się jednym z większych zagrożeń dla młodych ludzi. Dzieci i młodzież sięgają po narkotyki i dopalacze przede wszystkim z ciekawości przeżycia czegoś niecodziennego, jak również, aby zapomnieć o problemach. Narkomania i zażywanie dopalaczy jest zjawiskiem nie dającym się całkowicie wyeliminować, można je ograniczyć i łagodzić jej skutki. Przyczyn tego zjawiska można dopatrywać się w poczuciu utraty kontroli nad własnym życiem, braku autorytetów i w rozpadaniu więzi rodzinnych.

W ostatnich latach znacznie obniżył się wiek inicjacji seksualnej. Luźny styl życia, kryzys wartości moralnych, znacząco wpływa na zachowania seksualne młodzieży. Konsekwencją tego jest fakt, iż nieletnie i niepełnoletnie dziewczęta coraz częściej zostają

matkami. Dlatego też podobnie jak w przypadku innych zachowań ryzykownych efektywność podejmowania działań w stosunku do młodzieży zależy w znacznym stopniu od możliwości włączenia do profilaktyki również rodziców.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Program profilaktyki Ośrodka adresowany jest do uczniów, nauczycieli i rodziców. W Ośrodku prowadzona jest profilaktyka pierwszorzędowa i drugorzędowa:

- Profilaktyka pierwszorzędowa będzie skierowana do wszystkich uczniów i rodziców. Jej celem jest promocja zdrowego stylu życia oraz opóźnienie wieku inicjacji. Działaniami prewencyjnymi objęci zostaną uczniowie z grup niskiego ryzyka. Realizatorami tych działań będą wszyscy nauczyciele wspomagani przez specjalistów.
- Profilaktyka drugorzędowa skierowana będzie do grup podwyższonego ryzyka. Celem działań jest umożliwienie wycofania się z ryzykownych zachowań. Pomoc uczniom mającym trudności w identyfikowaniu i rozwiązywaniu problemów, wspieranie tych osób w sytuacjach trudnych. Pomoc będzie organizowana przez pedagoga, psychologa, *socjoterapeutę* oraz *w miarę potrzeb innych specjalistów spoza Ośrodka*.

Wobec wychowanków działalność profilaktyczna polega na realizowaniu działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej. Polega ona na:

- *w przypadku profilaktyki uniwersalnej- wspieranie wszystkich uczniów w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych oraz nowych substancji psychoaktywnych a także podejmowania innych zachowań problemowych;*
- *w przypadku profilaktyki selektywnej – wspieranie wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażenia na rozwój zachowań ryzykownych;*
- *w przypadku profilaktyki wskazującej – wspieranie uczniów, u których rozpoznano wczesne objawy używania wyżej wymienionych środków i substancji lub występowania innych zachowań ryzykownych, Które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.*

V. CELE PROGRAMU

Celem działań wszystkich pracowników pedagogicznych oraz rodziców jest:

1. Zdiagnozowanie problemów uczniów.
2. Prowadzenie profesjonalnych działań wychowawczo- profilaktyczne.
3. Ćwiczenie umiejętności wypełniania podstawowych ról społecznych.
4. *Kształtowanie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w którym zdrowie zależy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.*
5. Tworzenie bezpiecznej, serdecznej, przyjaznej atmosfery, *budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, wychowanków i wychowawców, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców/opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami*

i wychowawcami. Wzmacnianie więzi uczniów z Ośrodkiem oraz społecznością lokalną.

6. Budowanie wzajemnego zaufania i poczucia własnej wartości u wychowanków.
7. *Zdobycie przez ucznia wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych.*
8. Wyrobienie umiejętności samodzielnego podejmowania decyzji oraz *samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych na miarę swoich możliwości psychofizycznych.*
9. Zapobieganie patologiom – uzależnieniom i właściwe reagowanie w chwili pojawienia się ich na terenie Ośrodka.
10. Zapobieganie i zmniejszanie szkód występujących w życiu wychowanków w związku z sięganiem po substancje uzależniające:
 - ochrona wychowanków przed uzależnieniami,
 - reagowanie na próby podejmowania zachowań ryzykownych poprzez odwołanie się do specjalistycznej pomocy,
 - dostarczenie wiedzy o szkodliwości palenia papierosów oraz zażywania *środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych*.
 - dostarczenie wiedzy o szkodliwości zażywania *suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne.*
11. Ograniczenie i eliminowanie zachowań problemowych występujących wśród młodzieży jak *wagary, agresja słowna i fizyczna*, przemoc, wyłudzenia, wykroczenia przeciw prawu, przedwczesna inicjacja seksualna:
 - rozwijanie i wzmacnianie ważnych umiejętności społecznych i psychologicznych,
 - rozwijanie możliwości podejmowania działań alternatywnych poprzez zaangażowanie uczniów w działalność pozytywną,
 - redukcja agresywnych zachowań w grupie rówieśniczej,
 - popularyzowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
12. Kształtowanie osobowości ucznia w taki sposób, aby prawidłowo funkcjonował w środowisku Ośrodka i poza nim oraz *w przyszłej samodzielnej egzystencji*:
 - budowanie poczucia własnej wartości i zachowań asertywnych,
 - kształcenie umiejętności komunikacji interpersonalnej,
 - wychowanie do wartości i podejmowania odpowiedzialnych decyzji,
 - zaspokojenie potrzeb psychicznych ucznia,
 - *kształtowanie u uczniów i wychowanków umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji,*
 - *kształtowania krytycznego myślenia i wspomagania wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.*
 - *kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym*
 - *ukształtowanie postaw sprzyjających wzmacnianiu zdrowia własnego i innych ludzi,*

- osiągnięcie właściwego stosunku do świata , poczucia siły, chęci do życia i witalności.
13. Wypracowanie właściwych form współpracy z rodzicami w zakresie rozwiązywania problemów wychowanków.
 14. Promocja zdrowia i rozwijanie zdolności do prowadzenia zdrowego stylu życia w działaniach wychowawczych, profilaktycznych i interwencyjnych.
 15. Doskonalenie nauczycieli i pozostałych pracowników Ośrodka w zakresie profilaktyki uzależnień i innych problemów młodzieży.

V. SPOSOBY RELIZACJI CELÓW

Określone powyżej cele zostaną osiągnięte za pomocą następujących działań:

Działania skierowane do rodziców:

- *Spotkania edukacyjne (tzw. pedagogizacje) np. rozwijające umiejętności wychowawcze, uwrażliwiające rodziców na zagrożenia zakłócające rozwój ich dzieci i inne, poszerzające wiedzę na temat: zapobiegania agresji i przemocy, zagrożeń wynikających z nieprawidłowego korzystania z zasobów Internetu oraz różnych zdobyczy techniki (tabletów, komputerów, telefonów komórkowych), prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych oraz nowych substancji psychoaktywnych a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach. Spotkania ze specjalistami spoza Ośrodka, np. funkcjonariusze Policji, pracownicy SANEPiD, terapeuci uzależnień, lekarze, pracownicy socjalni.*
- *Indywidualne rozmowy z rodzicami wynikające z bieżących potrzeb wychowawczych.*
- *Systematyczne informowanie o sukcesach i osiągnięciach oraz trudnościach uczniów.*
- *Wspólna z rodzicami analiza i rozwiązywanie problemów związanych z funkcjonowaniem dziecka w Ośrodku.*
- *Udzielanie rodzicom pomocy w trudnych sytuacjach, np. udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej i adresów instytucji pomocnych w przypadku używania środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych oraz w innych sytuacjach kryzysowych.*
- *Przekazanie informacji na temat konsekwencji prawnych wynikających z naruszania prawa w tym przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.*
- *Informowanie o obowiązujących „Procedurach postępowania w Specjalny Ośrodku Szkolno-Wychowawczym” oraz metodach współpracy Ośrodka z Policją w sytuacjach zagrożenia zachowaniami ryzykownymi w tym narkomanią.*

Działania skierowane do uczniów

Działania informacyjne:

- *Przekazywanie wiedzy na temat czynników zakłócających rozwój młodzieży w ramach realizacji treści programowych poszczególnych przedmiotów.*
- *Zapoznanie uczniów z pracą pedagoga i psychologa i systemem pomocy (szkolnej i instytucjonalnej) w sytuacjach zagrożeń pojawiających się w najbliższym środowisku lub bezpośrednio dotyczących ich samych.*
- *Spotkania informacyjne z pracownikami Sądu lub Komendy Powiatowej Policji na temat prawnych i moralnych skutków przestępstw i agresji, konsekwencji prawnych wynikających z naruszania prawa w tym przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.*
- *Informowanie uczniów o obowiązujących „Procedurach postępowania w Specjalny Ośrodku Szkolno-Wychowawczym” oraz metodach współpracy Ośrodka z Policją w sytuacjach zagrożenia zachowaniami ryzykownymi w tym narkomanią.*
- *Udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej i adresów instytucji pomocnych w przypadku używania środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych oraz w innych sytuacjach kryzysowych.*

Działania edukacyjne:

- *Trening umiejętności społecznych prowadzony w ramach zajęć psychoedukacyjnych – według potrzeb i zainteresowania uczniów.*
- *Realizacja programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz realizowanych celów profilaktycznych, rekomendowanych ramach systemu rekomendacji, o których mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii.*
- *Cykle zajęć prowadzone przez pedagoga/psychologa/wychowawców klas i grup wychowawczych na temat mechanizmu i etapów uzależnienia od alkoholu oraz innych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych oraz konsekwencji wynikających z ich zażywania na podstawie własnych pomysłów. Spotkania z terapeutami uzależnień, pracownikami SANEPiD*
- *Zajęcia prowadzone przez wychowawców klas mające na celu podniesienie efektywności nauki własnej uczniów (planowanie nauki, techniki pracy umysłowej, czynniki wpływające na efektywność uczenia się).*
- *Ćwiczenia rozwijające umiejętność autoprezentacji pomagające w kształtowaniu trafnej samooceny, pozytywnego obrazu siebie i akceptacji siebie prowadzone przez nauczycieli, wychowawców klas, pedagoga i psychologa.*
- *Wzmacnianie adekwatnej samooceny i poczucia własnej wartości w codziennej pracy edukacyjnej poprzez dostrzeganie i wzmacnianie mocnych stron uczniów, eksponowanie ich sukcesów osobistych.*
- *Cykl lekcji wychowawczych i zajęć psychoedukacyjnych podejmujących problematykę agresji i przemocy rówieśniczej i rodzinnej realizowany przez wychowawców klas/grup wychowawczych/pedagoga/psychologa.*

- Zachęcanie młodzieży do oglądania wartościowych programów telewizyjnych, filmów, prasy, literatury promujących uznawane społecznie wartości podczas realizacji treści programowych przedmiotów dydaktycznych, lekcji bibliotecznych, organizowanie wyjść do kina.
- Rozwijanie kompetencji młodzieży w zakresie umiejętności współpracy, komunikowania się, poszukiwania i porządkowania informacji w ramach poszczególnych przedmiotów.
- Zajęcia psychoedukacyjne na temat zagrożeń wynikających z korzystania z różnych zdobyczy techniki (tabletów, komputerów, telefonów komórkowych), nauka zasad bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu; ćwiczące umiejętność zachowania się w przypadku cyberprzemocy;
- Informowanie młodzieży o sposobach radzenia i postępowania w przypadku molestowania seksualnego w ramach godzin z wychowawcą, zajęć w grupach wychowawczych oraz z psychologiem, pedagogiem;
- Zajęcia psychoedukacyjne rozwijające i wzmacniające umiejętności psychologiczne i społeczne.
- Zajęcia psychoedukacyjne kształtujące umiejętności życiowe, w szczególności samokontrolę, radzenie sobie ze stresem, rozpoznawanie i wyrażanie własnych emocji.
- Zajęcia psychoedukacyjne kształtujące krytyczne myślenie i wspomagające konstruktywne podejmowanie decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.
- Zajęcia psychoedukacyjne z zakresu profilaktyki antynikotynowej, realizowanie programów profilaktyki antynikotynowej

Działania alternatywne:

- Stwarzanie możliwości do integracji uczniów i wychowanków poprzez: wspólne organizowanie imprez okolicznościowych, udział w imprezach sportowych, wycieczkach, włączanie uczniów w działalność kół zainteresowań, organizacji działających na terenie Ośrodka. .
- Włączenie uczniów w różne formy aktywności dostępne na terenie klasy, Ośrodka, środowiska lokalnego.
- Uprawianie dyscyplin sportowych dostosowanych do zainteresowań uczniów.
- Aktywizowania uczniów do udziału w imprezach środowiskowych i włączenie ich do działań związanych z akcjami ogólnopolskimi.
- Rozwijanie działalności samorządowej uczniów.
- Zajęcia o charakterze kulturalnym i krajoznawczym (wycieczki, kino, muzeum, imprezy turystyczne i inne).
- Zachęcanie uczniów do udziału w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, konkursach, przeglądach artystycznych jako alternatywnej, pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu przynależności i satysfakcji życiowej.

Działania interwencyjne:

- *Okresowa analiza funkcjonowania uczniów przejawiających trudności edukacyjne i wychowawcze oraz sprecyzowanie wniosków do dalszej pracy – wychowawcy klas i grup wychowawczych, Zespół Wychowawczy, pedagog, psycholog w porozumieniu z rodzicami.*
- *Rozmowy indywidualne z uczniami ujawniającymi problemy emocjonalne, wychowawcze, dydaktyczne – pedagog, psycholog, wychowawcy klas i grup.*
- *Zawieranie kontraktów z agresorami i ich egzekwowanie – wychowawcy klas i grup wychowawczych, pedagog, psycholog w porozumieniu z dyrektorem Ośrodka i rodzicami.*
- *Funkcjonowanie systemu informowania o zjawiskach patologicznych mających miejsce na terenie szkoły.*
- *Objęcie indywidualną opieką psychologiczną i pedagogiczną uczniów z grupy wysokiego ryzyka.*
- *Włączanie, w razie potrzeby w Indywidualny Program Edukacyjno- Terapeutyczny działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych.*
- *Reagowanie nauczycieli na wszelkie przejawy zachowań nieakceptowanych społecznie.*
- *System reakcji na przypadki picia alkoholu, palenia papierosów, używania środków psychoaktywnych – „Procedury postępowania w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym”*
- *Wyciąganie konsekwencji w przypadku łamania Statutu Szkoły i przejawów zachowań nieakceptowanych społecznie.*
- *Współpraca z policją w oparciu o „Procedury postępowania w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym”*
- *Ścisła współpraca z instytucjami udzielającymi pomocy uczniom: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Poradnie Uzależnień i Ośrodki Terapii Uzależnień.*

Działania skierowane do nauczycieli:

- *Aktywne uczestnictwo w diagnozie i planowaniu oddziaływań profilaktyczno-wychowawczych w szkole.*
- *Realizacja zadań profilaktyczno-wychowawczych poprzez włączanie do swojego programu nauczania i i programów wychowawczych klasy i grupy wychowawczej treści o charakterze profilaktycznym, stałe reagowanie na pojawiające się zagrożenia rozwojowe.*
- *Systematyczna współpraca z dyrekcją, pedagogami, psychologiem, pedagogiem wychowawcami i nauczycielami, udzielanie wsparcia w planowaniu i realizacji zadań profilaktyczno-wychowawczych.*
- *Doskonalenia umiejętności zawodowych w obszarze działań wychowawczo-profilaktycznych poprzez udział w WDN i zewnętrznych formach doskonalenia nauczycieli.*
- *Współpraca z rodzicami w rozpoznawaniu i radzeniu sobie z problemami uczniów.*
- *Doskonalenie umiejętności wychowawczych oraz w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami i ich rodzicami a także warsztatowej pracy z grupa uczniów.*

- *Uatrakcyjnienie form i metod prowadzenia zajęć lekcyjnych.*
- *Współpraca z rodzicami w celu budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia.*
- *Poszerzenie wiedzy z zakresu: prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych oraz nowych substancji psychoaktywnych a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach; zapobiegania agresji i przemocy, zagrożeń wynikających z nieprawidłowego korzystania z zasobów Internetu oraz różnych zdobyczy techniki (tabletów, komputerów, telefonów komórkowych).*
- *Dostarczenie aktualnych informacji na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych .*
- *Przekazanie informacji na temat konsekwencji prawnych wynikających z naruszania prawa w tym przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.*
- *Doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów czy wychowanków zachowań ryzykownych.*

W ramach programu podjęte zostaną:

- działania informacyjne,
- działania edukacyjne,
- działania integracyjne,
- działania wdrażające określone umiejętności,
- działania interwencyjne
- działania wychowawcze.

Metody i formy pracy stosowane do osiągnięcia wyżej wymienionych celów:

1. *metoda podająca: uczenie się przez słuchanie,*
2. *metoda problemowa: uczenie się przez oddziaływanie,*
3. *metoda eksponująca: uczenie się przez przeżywanie.*
4. *prelekcje, indywidualne rozmowy, zajęcia warsztatowe, zajęcia psychoedukacyjne, psychokorekcyjne, socjoterapeutyczne,*
5. *filmy tematyczne,*
6. *prezentacje z zastosowaniem technik multimedialnych,*
7. *metody aktywizujące (np. dramy, burze mózgów, drzewka decyzyjne),*
8. *dyskusje,*
9. *zajęcia pozalekcyjne,*
10. *gry i zabawy psychologiczne i pedagogiczne.*
11. *konkursy wiedzy, konkursy plastyczne, quizy.*
12. *zajęcia sportowe, wycieczki, biwaki*
13. *zajęcia edukacyjne dla rodziców*

VII. SPODZIEWANE EFEKTY

W wyniku realizacji programu profilaktyki:

- następuje zmniejszenie agresji, przemocy wśród uczniów,
- podwyższa się wiek inicjacji seksualnej wychowanków;
- wzrasta wiedza, świadomość uczniów, rodziców na temat przemocy, *cyberprzemocy*, uzależnień oraz przeciwdziałania im,
- uczniowie radzą sobie w sytuacjach zetknięcia się z przemocą, uzależnieniami, molestowaniem seksualnym,
- następuje przygotowanie uczniów do w miarę samodzielnej egzystencji w oparciu o podstawowe normy społeczno- moralne, umiejętności społeczne,
- wychowankowie są przygotowani do właściwego pełnienia podstawowych ról społecznych,
- uczeń identyfikuje się ze środowiskiem Ośrodka i dostrzega korzyści płynące z prowadzenia zdrowego stylu życia,
- wzrasta umiejętność samodzielnego podejmowania decyzji, dokonywania wartościowych i sensownych wyborów w życiu,
- *uczeń potrafi krytycznie myśleć i w sposób konstruktywny podejmuje decyzje w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.*
- *uczeń adekwatnie do swoich możliwości psychofizycznych posiada konstruktywny i stabilny system wartości, w którym zdrowie zależy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.*
- uczniowie otwarcie mówią o swoich problemach, emocjach,
- *uczeń posiada wiedzę i umiejętności pozwalające na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych.*
- wychowankowie wiedzą jak działać i adekwatnie szukać pomocy w sytuacjach kryzysowych,
- uczeń uzyskuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną,
- uczeń uświadamia sobie zagrożenia i potrafi im się przeciwstawić,
- *wzrasta wiedza nauczycieli i rodziców z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów młodzieży oraz czynników zakłócających prawidłowy rozwój,*
- obniża się wskaźnik uczniów wagarujących i opuszczających zajęcia lekcyjne,
- rodzice chętnie uczęszczają w oferowanych im programach, warsztatach.

Program jest otwarty i może ulegać modyfikacji, wiąże się z problematyką poszczególnych przedmiotów, godzin wychowawczych i umożliwia wykorzystanie innych programów profilaktycznych realizowanych przez osoby kompetentne i właściwie przeszkolone. Jest uzupełnieniem programu wychowawczego Ośrodka i ukierunkowany jest

na wszechstronny rozwój ucznia. W każdym roku szkolnym będzie opracowany plan działań Programu Profilaktyki na poszczególne lata.

Program powyższy będzie poddawany systematycznej ewaluacji. Tworzący program będą natychmiast reagowali w celu dostosowania programu profilaktycznego do oczekiwań uczniów i rodziców.

Sposoby i narzędzia ewaluacji:

- obserwacja zachowań uczniów,
- ankiety, sondaże i wywiady wśród rodziców, uczniów, nauczycieli i wychowawców,
- wywiady z pracownikami niepedagogicznymi,
- analiza dokumentów (plan pracy wychowawcy, dzienniki, konspekty lekcji itp.)
- rozmowy z pracownikami instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny (np. Ośrodki Pomocy Społecznej, Centra Pomocy Rodzinie, kuratorzy społeczni i sądowi, asystenci rodziny).

ZADANIA DLA I ETAPU EDUKACYJNEGO

- Oparcie działań profilaktycznych na metodach aktywizujących, dostosowanych do możliwości dzieci (piosenki, gry zespołowe i dydaktyczne, zajęcia plastyczne, bajka, fabuła, drama – dzieci zawsze w roli pozytywnej).
- Promowanie zdrowia, prawidłowego żywienia i zdrowych nawyków.
- Kształtowanie umiejętności dostrzegania różnicy między pożywieniem, lekami, trucizną i środkami odurzającymi.
- Popularyzowanie wiedzy o szkodliwości palenia papierosów środków odurzających (alkoholu, dopalaczy, narkotyków).
- Dostarczanie informacji na temat sposobów unikania potencjalnie niebezpiecznych przedmiotów, substancji i osób.
- Wskazywanie możliwości szukania pomocy w trudnych sytuacjach u odpowiednich osób.
- Kształtowanie właściwych postaw społeczno-moralnych poprzez ukazanie postaci patrona Ośrodka ks. Jana Twardowskiego jako pozytywnego wzoru do naśladowania
- Poznawanie zasad obowiązujących w domu i w szkole, a dotyczących środków odurzających (dłaczego należy ich przestrzegać).
- Przypominanie o konieczności informowania dorosłych o wszystkim, co zagraża zdrowiu i bezpieczeństwu dzieci.
- Akceptowanie i rozumienie faktu, że każdy człowiek jest osobą niepowtarzalną i wartościową.
- Tworzenie więzi z rówieśnikami, opieka nad młodszymi i słabszymi.
- Stwarzanie sytuacji zmierzających do przekonania dziecka, że własny rozwój jest wielką przygodą i że najlepiej się ją przeżywa w poczuciu bezpieczeństwa, obecności bliskich, w pełni zdrowia i wolności od środków psychoaktywnych.
- *Poznawanie zasad bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu.*
- *Właściwe zachowanie się w przypadku cyberprzemocy.*
- *Budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych.*

- *Kształtowanie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w którym zdrowie zależy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.*

ZADANIA DLA II ETAPU EDUKACYJNEGO

- Rozwijanie osobistej odpowiedzialności.
- Przekazywanie informacji o skutkach zażywania *środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych*.
- Kształtowanie właściwych postaw społeczno-moralnych poprzez ukazanie postaci patrona Ośrodka ks. Jana Twardowskiego jako pozytywnego wzoru do naśladowania
- Wyjaśnianie znaczenia słowa „uzależnienie”. Zaznajamianie z instytucjami pomagającymi osobom uwikłanym w ten problem.
- Zapoznanie z zasadami moralnymi i prawnymi obowiązującymi względem osób zażywających substancje psychoaktywne.
- Ukazywanie dobrych i złych stron reklamy.
- Ukazywanie problemów związanych z presją rówieśniczą i sposobów przeciwstawiania się jej.
- *Poznawanie zasad bezpiecznego korzystania ze zdobyczy techniki (komputera, tabletu, telefonu komórkowego i Internetu).*
- *Właściwe zachowanie się w przypadku cyberprzemocy.*
- *Nauka umiejętności udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.*
- *Budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych.*
- *Kształtowanie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w którym zdrowie zależy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.*

ZADANIA DLA GIMNAZJUM

- Wskazywanie sposobów radzenia sobie z przeżywanymi lękami i trudnościami osobistymi.
- Poznawanie specyfiki oddziaływania *środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych* na fizjologię i psychikę człowieka.
- Wskazywanie na związek między używaniem substancji psychoaktywnych a innymi problemami pojawiającymi się w życiu młodego człowieka.
- Kształtowanie właściwych postaw społeczno-moralnych poprzez ukazanie postaci patrona Ośrodka ks. Jana Twardowskiego jako pozytywnego wzoru do naśladowania
- Wdrażanie uczniów do odpowiedzialności za własne czyny.
- Poznawanie prawa i konsekwencji jego łamania.
- Poznawanie prawidłowych norm w dziedzinie zachowań społecznych.
- Rozwijanie pozytywnych aspektów własnego dojrzewania i rozwoju.
- *Właściwe zachowanie się w przypadku cyberprzemocy.*
- *Nauka umiejętności udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.*
- *Poznawanie zasad bezpiecznego korzystania ze zdobyczy techniki (komputera, tabletu, telefonu komórkowego i Internetu).*
- *Budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych.*

- *Kształtowanie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w którym zdrowie zależy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.*

ZADANIA DLA SZKOŁY PRZYSPOSABIAJĄCEJ DO PRACY

- Wzmacnianie poczucia integracji z grupą oraz porozumiewania się z innymi ludźmi.
- Kształtowanie poczucia własnej wartości oraz pozytywnej samooceny.
- Kształtowanie umiejętności rozumienia swoich i cudzych uczuć.
- Wdrażanie do zdrowego trybu życia.
- Kształtowanie postaw asertywnych wobec uzależnień.
- Kształtowanie właściwych postaw społeczno-moralnych poprzez ukazanie postaci patrona Ośrodka ks. Jana Twardowskiego jako pozytywnego wzoru do naśladowania
- Kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
- *Poznawanie zasad bezpiecznego korzystania ze zdobyczy techniki (komputera, tabletu, telefonu komórkowego i Internetu).*
- *Właściwe zachowanie się w przypadku cyberprzemocy.*
- *Nauka umiejętności udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.*
- *Budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych.*
- *Kształtowanie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w którym zdrowie zależy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.*

ZADANIA DLA ZASADNICZEJ SZKOŁY ZAWODOWEJ

- Kształtowanie postaw prorodzinnych.
- *Poznawanie specyfiki oddziaływania środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych na fizjologię i psychikę człowieka.- Przekazywanie informacji o skutkach zażywania dopalaczy.*
- Wskazywanie na związek między używaniem substancji psychoaktywnych a innymi problemami pojawiającymi się w życiu młodego człowieka.
- Kształtowanie postaw prozdrowotnych.
- Kształtowanie postawy asertywnej, tolerancji i akceptacji wobec innych.
- *Uczenie właściwych postaw wobec kolegów i innych ludzi. Zapobieganie zachowaniom agresywnym w kontaktach międzyludzkich.*
- Kształtowanie właściwych postaw społeczno-moralnych poprzez ukazanie postaci patrona Ośrodka ks. Jana Twardowskiego jako pozytywnego wzoru do naśladowania.
- *Przeciwdziałanie negatywnym wpływom zagrożeń cywilizacyjnych poprzez przygotowanie młodego człowieka do umiejętności życia w rodzinie, społeczeństwie, ponoszenie odpowiedzialności za własne postępowanie.*
- *Poznawanie zasad bezpiecznego korzystania ze zdobyczy techniki (komputera, tabletu, telefonu komórkowego i Internetu).*

- *Właściwe zachowanie się w przypadku cyberprzemocy.*
- *Nauka umiejętności udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.*
- *Budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych.*
- *Kształtowanie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w którym zdrowie zależy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.*